

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΥΠΟΘΕΣΗ ΕΝΩΣΗ ΙΔΙΩΤΙΚΩΝ ΚΛΙΝΙΚΩΝ ΕΛΛΑΔΑΣ ΚΑΙ ΛΟΙΠΟΙ *κατά*
ΕΛΛΑΔΑΣ

(Προσφυγή αριθ. 6036/07)

ΑΠΟΦΑΣΗ

ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ

15 Οκτωβρίου 2009

Η παρούσα απόφαση θα καταστεί οριστική σύμφωνα με τους όρους που προβλέπονται από το άρθρο 44 § 2 της Σύμβασης. Μπορεί να υποστεί τυπικές διορθώσεις.

Στην υπόθεση Ένωση Ιδιωτικών Κλινικών Ελλάδας και λοιποί κατά Ελλάδα,

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (πρώτο τμήμα), συνεδριάζοντας σε τμήμα αποτελούμενο από τους:

Nina Vajić, *πρόεδρο,*

Χρήστο Ροζάκη,

Anatoly Kovler,

Elisabeth Steiner,

Khanlar Hajiyev,

Dean Spielmann,

Sverre Erik Jebens, *δικαστές,*

και τον André Wampach, *αναπληρωτή γραμματέα τμήματος.*

Αφού διασκέφθηκε σε συμβούλιο στις 24 Σεπτεμβρίου 2009,

Εκδίδει την πιο κάτω απόφαση, η οποία ελήφθη την ημερομηνία αυτή:

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

1. Η υπόθεση έχει εισαχθεί με μία προσφυγή (αριθ. 6036/07) στρεφόμενη κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας από ορισμένα νομικά πρόσωπα μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα και κάποιες εμπορικές εταιρίες, καθώς και τους νομίμους εκπροσώπους τους –ήτοι, αντίστοιχα, την Ένωση Ιδιωτικών Κλινικών Ελλάδας και τον εκπρόσωπό της κ. Β. Δημητρόπουλο, την Ένωση Ιδιωτικών Κλινικών Πελοποννήσου, Δυτικής Ελλάδας και Νήσων και τον εκπρόσωπό της κ. Γ. Σολωμό, την Ένωση Ιδιωτικών Κλινικών Αθηνών και Πειραιά και τον εκπρόσωπό της κ. Γ. Χριστόπουλο, την Ένωση Ιδιωτικών Κλινικών Βόρειας Ελλάδας και τον εκπρόσωπό της κ. Π. Παντελιάδη και την ιδιωτική κλινική «Γρηγόριος Σολωμός» και την εκπρόσωπό της κ. Λ. Σολωμού- («οι προσφεύγοντες»), οι οποίοι προσέφυγαν ενώπιον του Δικαστηρίου στις 22 Ιανουαρίου 2007 δυνάμει του άρθρου 34 της Σύμβασης για την προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των Θεμελιωδών Ελευθεριών («η Σύμβαση»).

2. Οι προσφεύγοντες εκπροσωπούνται από την κυρία Ι. Αναπλιώτου-Βαζαίου και την κυρία Σ. Παπαδάκου, δικηγόρους του Συλλόγου της Αθήνας. Η Ελληνική Κυβέρνηση («η Κυβέρνηση») εκπροσωπείται από τους απεσταλμένους του αντιπροσώπου της, κυρία Ο. Πατσοπούλου, πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του

Κράτους, και τον κύριο Ι. Μπακόπουλο, δικαστικό αντιπρόσωπο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

3. Οι προσφεύγοντες παραπονούνται ειδικότερα για μία παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης, εξαιτίας της άρνησης της διοίκησης να συμμορφωθεί προς μία δικαστική απόφαση.

4. Στις 22 Μαΐου 2008, η πρόεδρος του πρώτου τμήματος αποφάσισε να κοινοποιήσει την προσφυγή στην Κυβέρνηση. Όπως επιτρέπει το άρθρο 29 § 3 της Σύμβασης, αποφασίσθηκε επιπλέον να αποφανθεί το τμήμα συγχρόνως επί του παραδεκτού και επί της ουσίας.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

I. ΟΙ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΤΗΣ ΥΠΟΘΕΣΗΣ

5. Οι δεύτερη, τρίτη και τέταρτη των προσφευγόντων είναι νομικά πρόσωπα του ελληνικού δικαίου που έχουν ως σκοπό να προστατεύουν τα μέλη τους, δηλαδή τις ιδιωτικές κλινικές που λειτουργούν μέσα στο πλαίσιο του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης. Οι Ενώσεις αυτές συνέστησαν μία Ένωση Ιδιωτικών Κλινικών Ελλάδας, η οποία αντιπροσωπεύει όλες τις ιδιωτικές κλινικές, με εξαίρεση τις ψυχιατρικές κλινικές που διέπονται από ειδικούς όρους. Σύμφωνα με το άρθρο 2 του καταστατικού της, ένας από τους σκοπούς αυτής της τελευταίας Ένωσης συνίσταται στην ανάληψη διαβημάτων, την υποβολή προτάσεων και την παράσταση ενώπιον των αρμοδίων αρχών για την διαφύλαξη και την προώθηση των συμφερόντων των μελών της, μεταξύ των οποίων και του ορισμού των τελών νοσηλείας.

6. Με απόφασή του (αριθ. 3551/2005) της 25 Οκτωβρίου 2005, το Συμβούλιο της Επικρατείας έκανε δεκτή μία αίτηση ακυρώσεως που κατέθεσε στις 13 Δεκεμβρίου 2001 η πρώτη προσφεύγουσα κατά μιας κοινής απόφασης του Υπουργού Υγείας, του Υπουργού Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης και του Υπουργού Οικονομίας σχετικά με τα τέλη νοσηλείας που επιβάλλουν οι ιδιωτικές κλινικές από την 1^η Ιανουαρίου 2002, καθώς και την παράλειψη των Υπουργών αυτών να λάβουν μία απόφαση αναφορικά με την αύξηση των εξόδων χειρουργείου και αναισθησιολόγου στις κλινικές αυτές. Το Συμβούλιο της Επικρατείας έκρινε ειδικότερα ότι η προσβαλλόμενη απόφαση δεν επέτρεπε την επαλήθευση του κατά πόσον τα τιμολόγια νοσηλείας στις ιδιωτικές κλινικές ήταν υψηλότερα από το κόστος

λειτουργίας των τελευταίων και αν αυτά περιελάμβαναν ένα εύλογο περιθώριο κέρδους κατά τρόπο ώστε να εξασφαλίζεται η οικονομική επιβίωση της κλινικής, λαμβανομένων επίσης υπόψη των κοστολογίων των δημοσίων νοσοκομείων. Καταλήγοντας στο μη νόμιμο της προσβαλλόμενης απόφασης, το Συμβούλιο της Επικρατείας υπογράμμισε, εξάλλου, ότι το διάταγμα 235/2000, το οποίο επέβαλε στις ιδιωτικές κλινικές να εκσυγχρονιστούν μέσα σε σύντομη προθεσμία (να ανανεώσουν τον τεχνολογικό εξοπλισμό τους και τους χώρους τους και να αναθεωρήσουν το πλαίσιο λειτουργίας τους), είχε ολέθριες επιπτώσεις στο κόστος λειτουργίας τους. Τέλος, το Συμβούλιο της Επικρατείας υπογράμμισε ότι η προσβαλλόμενη απόφαση δεν αποφαινόταν επί της αύξησης των τελών χειρουργείου και αναισθησιολόγου.

7. Η απόφαση αυτή έκρινε προς την ίδια κατεύθυνση με δύο προηγούμενες αποφάσεις του Συμβουλίου της Επικρατείας, οι οποίες είχαν εκδοθεί το 1988 και το 1989 (αριθ. 2998/1988 και αριθ. 1934/1989).

8. Η καθαρογραφή της απόφασης ολοκληρώθηκε στις 23 Δεκεμβρίου 2005 και την ίδια ημέρα αυτή διαβιβάστηκε στην αρμόδια διοίκηση.

9. Στις 15 Μαρτίου 2006, οι προσφεύγοντες ζήτησαν συνάντηση με τον Υπουργό Υγείας. Με έγγραφό τους της 21 Μαρτίου 2006, αυτοί κάλεσαν τον Υφυπουργό Υγείας να συστήσει μία επιτροπή, η οποία θα καθόριζε τα αναθεωρημένα τέλη νοσηλείας.

10. Προκειμένου να επιταχύνουν την εκτέλεση της απόφασης αυτής, οι προσφεύγοντες την κοινοποίησαν επίσης, στις 21 Μαρτίου 2006, στην αρμόδια διοίκηση.

11. Στις 23 Μαρτίου 2006, διαπιστώνοντας ότι οι Υπουργοί δεν είχαν λάβει ακόμη οποιοδήποτε μέτρο για να συμμορφωθεί προς την πιο πάνω αναφερόμενη απόφαση, η πρώτη προσφεύγουσα κάλεσε την επιτροπή των τριών μελών του Συμβουλίου της Επικρατείας να διατάξει την αρμόδια διοίκηση να εκτελέσει την απόφαση, σύμφωνα με τον νόμο 3068/2002.

12. Στις 30 Μαρτίου 2006, οι προσφεύγοντες κάλεσαν τον Υφυπουργό να τους συναντήσει και, στις 18 Απριλίου και 13 Οκτωβρίου 2006, απηύθυναν νέα έγγραφα στον Υπουργό, στα οποία δεν έλαβαν ποτέ απάντηση.

13. Στις 11 Απριλίου 2006, ο Υφυπουργός Υγείας διαβίβασε την απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας στο Κεντρικό Συμβούλιο Υγείας («το ΚΕΣΥ»), έτσι ώστε αυτό να εκδώσει μία γνωμοδότηση «σχετικά με την αναθεώρηση των τελών

νοσηλείας μέσα στις ιδιωτικές κλινικές και των εξόδων χειρουργείου και αναισθησιολόγου, σύμφωνα με τις διατάξεις της απόφασης».

14. Στις 11 Οκτωβρίου 2006, οι προσφεύγουσες προέβησαν στον υπολογισμό του ύψους των τελών νοσηλείας βάσει των ενδείξεων που παρασχέθηκαν από το Συμβούλιο της Επικρατείας και υπέβαλαν το ποσό αυτό στους Υπουργούς έτσι ώστε αυτοί να εκδώσουν μία νέα απόφαση προς τούτο.

15. Στις 18 Δεκεμβρίου 2006, η ολομέλεια του ΚΕΣΥ συνεδρίασε, αλλά ανέβαλε την συνεδρίασή της, μετά από αίτηση των κοινωνικών εταίρων που συμμετείχαν, προκειμένου να εμβαθύνουν το ζήτημα.

16. Στις 3 Ιανουαρίου 2007, το Υπουργείο Υγείας ζήτησε πάλι από το ΚΕΣΥ να διατυπώσει την γνώμη του και να επιτρέψει στο Υπουργείο να ενεργήσει.

17. Με μία πρώτη απόφαση με αριθμό 2/2007, της 11 Ιανουαρίου 2007, η τριμελής επιτροπή διαπίστωσε ότι η διοίκηση απείχε, επί περισσότερο από ένα χρόνο και κατά τρόπο αδικαιολόγητο, από το να συμμορφωθεί προς την απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας. Κάλεσε την διοίκηση να λάβει τα αναγκαία μέτρα μέσα σε μία προθεσμία τριών μηνών από την κοινοποίηση της απόφασης.

18. Το Υπουργείο Υγείας διαβίβασε την απόφαση αυτή στο ΚΕΣΥ με την ένδειξη «επείγον», καλώντας το τελευταίο να εκδώσει την γνωμοδότησή του το ταχύτερο δυνατό προκειμένου να επιτρέψει στον Υπουργό να συμμορφωθεί προς την απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας.

19. Στις 24 Μαΐου 2007, ο Υπουργός Υγείας ενημέρωσε το ΚΕΣΥ ότι στις 7 Ιουνίου 2007, η τριμελής επιτροπή του Συμβουλίου της Επικρατείας θα εξέταζε εκ νέου την υπόθεση και κινδύνευε να διαπιστώσει μία αδικαιολόγητη παράλειψη ενέργειας εκ μέρους του Υπουργείου και του ΚΕΣΥ.

20. Στις 5 Ιουλίου 2007, η τριμελής επιτροπή, αποφαινόμενη για δεύτερη φορά επί της αίτησης της πρώτης προσφεύγουσας με ημερομηνία 23 Μαρτίου 2006, διαπίστωσε την παράλειψη της διοίκησης να συμμορφωθεί προς την απόφαση και έθεσε στην τελευταία μία προθεσμία ενός μηνός για να ολοκληρώσει την διαδικασία (απόφαση αριθ. 45/2007).

21. Στις 6 Ιουλίου 2007, το ΚΕΣΥ, συνεδριάζοντας σε ολομέλεια, εξέδωσε την γνωμοδότησή του, η οποία εγκρίθηκε από τον Υφυπουργό Υγείας. Το Υπουργείο Υγείας εκπόνησε τότε ένα σχέδιο κοινής υπουργικής απόφασης, η οποία αναπροσάρμοζε τα τέλη νοσηλείας στις ιδιωτικές κλινικές. Εν τούτοις, στις 14 Σεπτεμβρίου 2007, το Υπουργείο Υγείας ζήτησε εκ νέου από το ΚΕΣΥ να

γνωμοδοτήσει, διότι στην γνωμοδότηση της ολομέλειας, αυτό δεν έθιγε το ζήτημα των εξόδων αναισθησιολόγου και χειρουργείου.

22. Λόγω της κήρυξης των βουλευτικών εκλογών, το σχέδιο κοινής υπουργικής απόφασης έμεινε σε εκκρεμότητα. Στις 20 Δεκεμβρίου 2007 και στις 25 Ιανουαρίου 2008, το Υπουργείο Υγείας το διαβίβασε για υπογραφή στο Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης και στο Υπουργείο Οικονομίας.

23. Στις 31 Μαρτίου 2008, η τριμελής επιτροπή του Συμβουλίου της Επικρατείας διαπίστωσε ότι η διοίκηση επέμενε στην μη συμμόρφωση προς την απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας και κατέληξε ότι τα τρία ενδιαφερόμενα Υπουργεία όφειλαν να καταβάλουν στην πρώτη προσφεύγουσα το ποσό των 20.000 ευρώ (απόφαση αριθ. 26/2008).

24. Με κοινή απόφαση της 22 Σεπτεμβρίου 2008, οι Υπουργοί Υγείας, Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης και Οικονομίας αναπροσάρμοσαν τα τέλη νοσηλείας στις ιδιωτικές κλινικές.

25. Με έγγραφο της 15 Σεπτεμβρίου 2008 που απηύθυνε στον Πρωθυπουργό και στους ενδιαφερόμενους Υπουργούς, η πρώτη προσφεύγουσα παραπονέθηκε για τον λόγο ότι η διοίκηση δεν είχε συμμορφωθεί πλήρως προς την απόφαση, ειδικότερα εξαιτίας της απουσίας διατάξεων σχετικών με την αύξηση των εξόδων χειρουργείου και αναισθησιολόγου στις κλινικές.

II. ΤΟ ΕΦΑΡΜΟΣΤΕΟ ΕΘΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ Η ΠΡΑΚΤΙΚΗ

26. Σύμφωνα με το άρθρο 95 § 5 του Συντάγματος, όπως αυτό τροποποιήθηκε τον Απρίλιο του 2001, «η διοίκηση υποχρεούται να συμμορφώνεται προς τις δικαστικές αποφάσεις».

27. Στις 14 Νοεμβρίου 2002, τέθηκε σε ισχύ ο νόμος 3068/2002 σχετικά με την εκτέλεση των δικαστικών αποφάσεων από την διοίκηση (ΦΕΚ αριθ. 274/2002). Ο νόμος αυτός προβλέπει μεταξύ άλλων ότι η διοίκηση έχει την υποχρέωση να συμμορφώνεται χωρίς καθυστέρηση προς τις δικαστικές αποφάσεις και να λαμβάνει όλα τα απαραίτητα μέτρα για την εκτέλεση των αποφάσεων αυτών (άρθρο 1). Ο νόμος προβλέπει την σύσταση τριμελών επιτροπών μέσα στα ανώτατα ελληνικά δικαστήρια (Ανώτατο Ειδικό Δικαστήριο, Άρειος Πάγος, Συμβούλιο της Επικρατείας και Ελεγκτικό Συνέδριο), οι οποίες είναι επιφορτισμένες να ελέγχουν την ορθή εκτέλεση των αποφάσεων από τις διοικήσεις των αντιστοίχων δικαιοδοσιών τους,

μέσα σε μία προθεσμία που δεν μπορεί να υπερβεί τους τρεις μήνες (εξαιρετικά η προθεσμία αυτή μπορεί να παραταθεί μόνο μία φορά). Οι επιτροπές μπορούν ειδικότερα να διορίζουν έναν δικαστή για να συνδράμει την διοίκηση προτείνοντάς της μεταξύ άλλων τα κατάλληλα μέτρα για την συμμόρφωση προς μία απόφαση. Αν η διοίκηση δεν εκτελέσει μία απόφαση μέσα στην καθορισθείσα από την επιτροπή προθεσμία, της επιβάλλονται πρόστιμα, τα οποία μπορούν να επαναλαμβάνονται ενόσω αυτή δεν συμμορφώνεται (άρθρο 3). Πειθαρχικά μέτρα μπορούν επίσης να ληφθούν κατά των υπαλλήλων της διοίκησης στους οποίους οφείλεται η παράλειψη της εκτέλεσης (άρθρο 5). Οι διατάξεις του νόμου 3068/2002 εφαρμόζονται στις αποφάσεις που εκδόθηκαν μετά την θέση του σε ισχύ (άρθρο 6).

28. Η εφαρμογή του νόμου αυτού άρχισε στις 19 Φεβρουαρίου 2004, όταν τέθηκε σε ισχύ το προεδρικό διάταγμα 61/2004 που προβλέπει τις διατυπώσεις εκτέλεσής του. Έκτοτε, η τριμελής επιτροπή του Συμβουλίου της Επικρατείας εξέδωσε πολλές αποφάσεις με τις οποίες διαπίστωσε ότι, μετά από την προσφυγή των ενδιαφερομένων ενώπιόν της, η διοίκηση είχε συμμορφωθεί προς τις δικαστικές αποφάσεις που επικαλέστηκαν αυτοί (αποφάσεις αριθ. 29/2005, 30/2005, 45/2005 και 63/2006). Αυτή εξέδωσε επίσης μία απόφαση με την οποία, διαπιστώνοντας ότι η διοίκηση αρνούνταν πάντοτε να συμμορφωθεί προς την επικαλούμενη από τους ενδιαφερόμενους δικαστική απόφαση, την υποχρέωσε να τους καταβάλει 20.000 ευρώ και κάλεσε τον αρμόδιο Υπουργό να λάβει πειθαρχικά μέτρα κατά των υπαλλήλων της διοίκησης που ήταν υπεύθυνοι για την παράλειψη της εκτέλεσης (απόφαση αριθ. 48/2005).

25. Με την απόφαση αριθ. 10/2007 της 19 Απριλίου 2007, η ίδια επιτροπή, βασιζόμενη στο άρθρο 95 § 5 του Συντάγματος και το άρθρο 1 του νόμου 3068/2002, έκρινε ότι, προκειμένου να συμμορφωθεί προς την απόφαση που ακύρωσε την επίδικη πράξη, η διοίκηση είχε την υποχρέωση να λάβει όλα τα κατάλληλα μέτρα για να επαναφέρει την κατάσταση που θα υφίστατο, αν η διοίκηση δεν είχε προβεί στην παράνομη πράξη.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΝΟΜΟ

Ι. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 6 § 1 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

30. Οι προσφεύγοντες παραπονούνται για την άρνηση της διοίκησης να συμμορφωθεί προς την απόφαση αριθ. 3551/2005 του Συμβουλίου της Επικρατείας. Επικαλούνται το άρθρο 6 § 1 της Σύμβασης, του οποίου το εφαρμοστέο τμήμα έχει ως εξής:

«Παν πρόσωπον έχει δικαίωμα όπως η υπόθεσίς του δικασθεί δικαίως (...), από δικαστήριο (...), το οποίον θα αποφασίση (...) επί των αμφισβητήσεων επί των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του αστικής φύσεως (...)

A. Επί του παραδεκτού

1. Ιδιότητα θύματος από ορισμένους από τους προσφεύγοντες

31. Η Κυβέρνηση υπογραμμίζει ότι μόνον η πρώτη προσφεύγουσα ήταν διάδικος στην δίκη ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας, καθώς και σ'εκείνη ενώπιον της τριμελούς επιτροπής. Κατά συνέπεια, η αιτίαση των άλλων προσφευγόντων συνιστά ένα είδος *actio popularis* και αυτοί δεν μπορούν να θεωρηθούν ως «θύματα» με την έννοια του άρθρου 34 της Σύμβασης.

32. Οι προσφεύγοντες υποστηρίζουν ότι η πρώτη προσφεύγουσα, η οποία είχε προσφύγει ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας, εκπροσωπεί το σύνολο των ελληνικών ιδιωτικών κλινικών που υφίστανται όλες την ζημία η οποία προκύπτει από την άρνηση των αρχών να συμμορφωθούν προς την απόφασή του. Υπογραμμίζουν ειδικότερα ότι η κλινική 'Γρηγόριος Σολωμός' ήταν, την εποχή της κατάθεσης της προσφυγής ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας, ένα από τα ιδρυτικά μέλη της πρώτης προσφεύγουσας και ότι ο ιδιοκτήτης της ήταν ο πρόεδρος της.

33. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι το άρθρο 34 της Σύμβασης ορίζει ότι «(...) μπορεί να επιληφθεί (...) από κάθε φυσικό πρόσωπο (...) που ισχυρίζεται ότι είναι θύμα παραβίασης, από ένα από τα Υψηλά Συμβαλλόμενα Μέρη, των δικαιωμάτων που αναγνωρίζονται στη Σύμβαση ή στα Πρωτόκολλά της (...)». Από αυτό προκύπτει ότι, προκειμένου να ικανοποιήσει τις προϋποθέσεις που τίθενται από την διάταξη αυτή, έκαστος προσφεύγων οφείλει να είναι σε θέση να αποδείξει ότι οι παραβιάσεις της Σύμβασης που επικαλείται τον αφορούν προσωπικά. Προς τούτο, η έννοια του θύματος πρέπει καταρχήν, να ερμηνεύεται κατά τρόπο αυτόνομο και ανεξάρτητα από τις εθνικές έννοιες, όπως εκείνες που αφορούν το έννομο συμφέρον ή την

ενεργητική νομιμοποίηση (βλέπε, ειδικότερα, *Sanles Sanles κατά Ισπανίας* (déc.), αριθ. 48335/99, CEDH 2000-XI).

34. Στην απόφαση *Gorraiz Lizarraga και λοιποί κατά Ισπανίας* (αριθ. 62543/00, ECHR 2004-III), προκειμένου να επιβεβαιώσει την ιδιότητα του θύματος των προσφευγόντων, το Δικαστήριο στηρίχθηκε στο γεγονός ότι, ακόμη και αν αυτοί δεν ήταν διάδικοι ιδίω ονόματι στην επίδικη διαδικασία, υπήρξαν θύματα μέσω ενός σωματείου που είχαν συστήσει προκειμένου να υποστηρίξει τα συμφέροντά της. Υπογράμμισε επίσης ότι οι προσφεύγοντες είχαν άμεση σχέση με την υπουργική απόφαση που είχε προσβληθεί ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων. Επίσης, σε ένα διαφορετικό πλαίσιο, στην απόφαση *L'Erablière A.S.B.L. κατά Βελγίου* (αριθ. 49230/07, §§ 28-30, 24 Φεβρουαρίου 2009), το Δικαστήριο κατέληξε στην εφαρμογή του άρθρου 6, κρίνοντας ότι το «γενικό» συμφέρον που υποστηρίχθηκε από την προσφυγή της προσφεύγουσας, ενός σωματείου προστασίας του περιβάλλοντος που υπερασπιζόταν τα συμφέροντα των παροδίων, δεν μπορούσε να εξομοιωθεί προς μία *actio popularis*.

35. Επιπλέον, το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι το να δεχθεί να εξετάσει μία προσφυγή προερχόμενη από ένα «πρόσωπο» που θα είχε μόνον έμμεσα θιγεί από την επικαλούμενη παραβίαση της Σύμβασης δεν θα μπορούσε να δικαιολογηθεί παρά μόνον υπό εξαιρετικές συνθήκες, και ειδικότερα όταν αποδεικνύεται σαφώς ότι το «πρόσωπο» αυτό είναι σε αδυναμία να προσφύγει ενώπιον του Δικαστηρίου μέσω των καταστατικών οργάνων του (*Vatan κατά Ρωσίας*, αριθ. 47978/99, § 48, 7 Οκτωβρίου 2004).

36. Στην προκειμένη περίπτωση, οι προσφεύγοντες, εκτός από την Ένωση Ιδιωτικών Κλινικών Ελλάδας, δεν συμμετείχαν ιδίω ονόματι στην εθνική διαδικασία που αποτελεί το αντικείμενο της παρούσας προσφυγής. Εν τούτοις, το Δικαστήριο σημειώνει, αφενός, ότι οι προσφεύγουσες ενώσεις ιδιωτικών περιφερειακών κλινικών συνεταιρίστηκαν για να συστήσουν μία Ένωση Ιδιωτικών Κλινικών Ελλάδας, στην οποία είχαν αναθέσει τον ρόλο της εκπροσώπησης όλων των ιδιωτικών κλινικών. Σύμφωνα με το άρθρο 2 του καταστατικού της τελευταίας, ένας από τους σκοπούς της συνίσταται στην ανάληψη των διαβημάτων, την υποβολή προτάσεων και την παράσταση ενώπιον των αρμοδίων αρχών για την διαφύλαξη και την προώθηση των συμφερόντων των μελών της, συμπεριλαμβανομένου και του ορισμού των τελών νοσηλείας.

37. Εξάλλου, το Δικαστήριο σημειώνει ότι οι προσφεύγοντες, φυσικά πρόσωπα, είναι όλοι νόμιμοι εκπρόσωποι των προσφευγουσών ενώσεων περιφερειακών ιδιωτικών κλινικών και της προσφεύγουσας ιδιωτικής κλινικής, των οποίων η Ένωση Ιδιωτικών Κλινικών Ελλάδας υποστηρίζει τα συμφέροντα.

38. Λαμβανομένης υπόψη της φύσης της αιτίας, την οποία επικαλούνται οι προσφεύγοντες, ήτοι της άρνησης της διοίκησης να συμμορφωθεί προς την απόφαση της 25 Οκτωβρίου 2005 που ακύρωσε μία απόφαση σχετική με τα τέλη νοσηλείας, τα οποία επιβάλλονταν από τις ιδιωτικές κλινικές από την 1^η Ιανουαρίου 2002, και είχε ως συνέπεια επιπτώσεις πάνω στο σύνολο των ιδιωτικών κλινικών της χώρας, μεταξύ των οποίων και των προσφευγουσών που δεν ήταν διάδικοι στην δίκη ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας και της τριμελούς επιτροπής, δεν μπορούμε να υποστηρίξουμε ευλόγως ότι οι προσφεύγοντες, οι οποίοι δεν προσέφυγαν ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας ιδίω ονόματι, δεν εθίγησαν από την διαδικασία εκτέλεσης της απόφασης αυτής (*a contrario*, πιο πάνω αναφερόμενη *Vatan κατά Ρωσίας*, § 49). Πράγματι, προκύπτει από τους όρους της δικαστικής απόφασης και των αποφάσεων της τριμελούς επιτροπής του Συμβουλίου της Επικρατείας ότι η καταγγελλόμενη παράλειψη της διοίκησης τους βλάπτει άμεσα. Δεν μπορούμε επομένως να θεωρήσουμε ότι αυτοί προσπαθούν να συζητήσουν αφηρημένα την επικαλούμενη μη εκτέλεση της απόφασης του Συμβουλίου της Επικρατείας. Όλοι οι προσφεύγοντες μπορούν επομένως να ισχυριστούν ότι είναι «θύματα» της καταγγελλόμενης παράλειψης με την έννοια του άρθρου 34.

2. Μη εξάντληση των εθνικών ενδίκων μέσων

39. Στο μέτρο που η πρώτη προσφεύγουσα παραπονεείται για το γεγονός ότι η διοίκηση δεν είχε συμμορφωθεί πλήρως προς την απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας, η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι αυτή έπρεπε να εισαγάγει μία νέα διαδικασία ενώπιον της τριμελούς επιτροπής του Συμβουλίου της Επικρατείας δυνάμει του άρθρου 3 § 3 του νόμου 3068/2002. Αν η επιτροπή αυτή διαπίστωνε ότι η διοίκηση είχε μόνον μερικώς συμμορφωθεί προς την απόφαση, θα μπορούσε να ορίσει έναν δικαστή που θα την είχε συνδράμει στο έργο αυτό και θα είχε ακόμη διατάξει μία νέα χρηματική κύρωση ή να εισαγάγει πειθαρχικές διώξεις κατά των υπαλλήλων. Η αποτελεσματικότητα της διαδικασίας αυτής έχει αποδειχθεί, εν προκειμένω, αφού επί τρία χρόνια η επιτροπή δεν έπαυσε να ασκεί πιέσεις στην

διοίκηση, η οποία κατέληξε να συμμορφωθεί προς την απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας, κατόπιν ειδικότερα της κύρωσης που της επέβαλε η επιτροπή.

40. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι η αιτίαση των προσφευγόντων, σύμφωνα με την οποία η διοίκηση δεν συμμορφώθηκε πλήρως, αφορά την παράλειψη της τελευταίας να περιλάβει στην απόφασή της της 22 Σεπτεμβρίου 2008 διατάξεις σχετικά με την αύξηση των εξόδων χειρουργείου και αναισθησιολόγου στις κλινικές, ζήτημα στο οποίο αναφερόταν η απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας της 25 Οκτωβρίου 2005. Εκτιμά έτσι ότι η αντίρρηση της Κυβέρνησης σχετίζεται στενά με την ουσία της αιτίας που διατυπώθηκε από τους προσφεύγοντες στην βάση του άρθρου 6 της Σύμβασης και αποφασίζει να την συνεκδικάσει με την ουσία.

41. Το Δικαστήριο διαπιστώνει εξάλλου ότι η προσφυγή δεν είναι προδήλως αβάσιμη με την έννοια του άρθρου 35 §§ 3 της Σύμβασης. Το Δικαστήριο σημειώνει εξάλλου ότι αυτό δεν προσκρούει σε κανένα άλλο λόγο απαραδέκτου. Πρέπει επομένως να κηρυχθεί παραδεκτή.

B. Επί της ουσίας

42. Η Κυβέρνηση υπογραμμίζει ότι, προκειμένου να συμμορφωθεί προς την απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας, η διοίκηση χρειαζόταν την αιτιολογημένη γνώμη του ΚΕΣΥ, εξαιτίας της πολυπλοκότητας των κριτηρίων που έπρεπε να χρησιμοποιηθούν για τον καθορισμό των τελών νοσηλείας. Μέχρι την έκδοση της νέας υπουργικής απόφασης, η διοίκηση υποβαλλόταν σε συνεχή έλεγχο εκ μέρους της τριμελούς επιτροπής, η οποία διαπίστωσε τρεις φορές την μη εκτέλεση της απόφασης και επέβαλε κυρώσεις στην διοίκηση υποχρεώνοντάς την να καταβάλει ένα σημαντικό ποσό στην πρώτη προσφεύγουσα. Η απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας καθόρισε το πλαίσιο και τα κριτήρια σύμφωνα με τα οποία η διοίκηση μπορεί να ορίσει τα τέλη νοσηλείας, παρέχοντάς της μία μεγάλη διακριτική ευχέρεια, αλλά δεν την υποχρέωσε να ορίσει συγκεκριμένο ύψος για τα τέλη αυτά. Αν οι προσφεύγοντες αμφισβητούν το περιεχόμενο της νέας απόφασης, έχουν το δικαίωμα, και ακόμη και την υποχρέωση, να εισαγάγουν μία νέα αίτηση ακύρωσης. Αν εκτιμούν ότι η διοίκηση δεν συμμορφώθηκε πλήρως ή ότι καθυστέρησε να το πράξει, μπορούν να προσφύγουν ενώπιον της τριμελούς επιτροπής.

43. Οι προσφεύγοντες υποστηρίζουν ότι η διοίκηση δεν συμμορφώθηκε προς την απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας. Καταρχήν, το ΚΕΣΥ, από το οποίο προήλθε η νέα υπουργική απόφαση, δεν προέβη, κατ'αυτούς, σε έναν πραγματικό

αναλυτικό λογιστικό έλεγχο του κόστους προκειμένου να καθορίσει ρεαλιστικά τιμολόγια, με την έννοια του γράμματος και του πνεύματος της απόφασης του Συμβουλίου της Επικρατείας, διότι, όπως ανέφερε ο εισηγητής του ΚΕΣΥ, τέτοια τιμολόγια θα υπερέβαιναν τις οικονομικές δυνατότητες των ταμείων κοινωνικής ασφάλισης. Κατά δεύτερο λόγο, η διοίκηση παρέλειψε, κατ'αυτούς, να δώσει στην νέα απόφασή της αναδρομική ισχύ προκειμένου να επανορθωθεί η κατάσταση που θα είχε διαμορφωθεί, αν η ακυρωθείσα απόφαση δεν είχε υπάρξει ποτέ. Τρίτον, η νέα υπουργική απόφαση δεν αναπροσάρμοσε το ύψος των τελών χειρουργείου και αναισθησιολόγου, τα οποία είναι στα ίδια επίπεδα από το 1992.

44. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι το δικαίωμα πρόσβασης σε δικαστήριο που εγγύεται το άρθρο 6 § 1 της Σύμβασης θα ήταν μάταιο, αν η εσωτερική έννομη τάξη ενός Συμβαλλομένου Κράτους επέτρεπε το να παραμείνει μία τελεσίδικη και υποχρεωτική δικαστική απόφαση ανενεργή σε βάρος ενός διαδίκου. Η εκτέλεση μιας απόφασης οποιουδήποτε δικαστηρίου πρέπει να θεωρείται ως αναπόσπαστο τμήμα της «δίκης» με την έννοια του άρθρου 6. Το Δικαστήριο έχει ήδη αναγνωρίσει ότι η πραγματική προστασία του διοικούμενου και η αποκατάσταση της νομιμότητας εμπεριέχουν την υποχρέωση της διοίκησης να συμμορφωθεί προς την απόφαση που έχει εκδοθεί από το ανώτερο εν προκειμένω διοικητικό δικαστήριο του Κράτους (βλέπε *Hornsby κατά Ελλάδας*, απόφαση της 19 Μαρτίου 1997, *Recueil des arrêts et decisions* 1997-II, σελ. 510-511, § 40 και επ.).

45. Αν δεχθούμε ότι τα συμβαλλόμενα Κράτη, κάτω από εξαιρετικές συνθήκες και, όπως εν προκειμένω, στο πλαίσιο της διακριτικής ευχέρειας την οποία απολαμβάνουν ως προς την ρύθμιση της κοινωνικής ασφάλισης, παρεμβαίνουν στην διαδικασία εκτέλεσης μιας δικαστικής απόφασης, η παρέμβαση αυτή δεν μπορεί να έχει ως συνέπεια ούτε να εμποδίσει, ματαιώσει ή ακόμη και καθυστερήσει κατά τρόπο υπερβολικό την εκτέλεση, ούτε, ακόμη περισσότερο, να αμφισβητήσει την ουσία της απόφασης αυτής (βλέπε, *mutatis mutandis*, *Immobiliare Sarfi κατά Ιταλίας* [GC], αριθ. 22774/93, § 74, CEDH 1999-V).

46. Μία προθεσμία αφύσικα μεγάλη για την εκτέλεση μιας υποχρεωτικής δικαστικής απόφασης μπορεί επομένως να επισύρει μία παραβίαση της Σύμβασης. Ο λογικός χαρακτήρας της προθεσμίας πρέπει να καθορίζεται ανάλογα με την πολυπλοκότητα της διαδικασίας εκτέλεσης, την

συμπεριφορά του προσφεύγοντος και των αρμοδίων αρχών, καθώς και το ύψος της αποζημίωσης που επιδικάστηκε από το δικαστήριο (*Burdov κατά Ρωσίας* (αριθ. 2), αριθ. 33509/04, 15 Ιανουαρίου 2009, § 66).

47. Στην πιο πάνω αναφερόμενη υπόθεση *Burdov*, το Δικαστήριο διαπίστωσε μία παραβίαση του άρθρου 6 § 1 διότι οι διαδικασίες εκτέλεσης των αποφάσεων είχαν διαρκέσει δύο έτη και ένα μήνα, δύο έτη και δέκα μήνες ή ακόμη και ένα έτος και τρεις μήνες (όπως πιο πάνω §§ 73, 77 και 83). Επρόκειτο εν τούτοις στην περίπτωση εκείνη για την καταβολή εκ μέρους του Δημοσίου ορισμένων ποσών που είχαν επιδικαστεί από τα δικαστήρια στον προσφεύγοντα.

48. Εν προκειμένω, το Δικαστήριο σημειώνει καταρχήν ότι μία περίοδος δύο ετών και εννέα μηνών παρήλθε μεταξύ της 23 Δεκεμβρίου 2005, ήτοι την ημερομηνία της διαβίβασης της απόφασης του Συμβουλίου της Επικρατείας στην διοίκηση, και της 22 Σεπτεμβρίου 2008, ήτοι την ημερομηνία της έκδοσης της νέας κοινής υπουργικής απόφασης. Βεβαίως, η υποχρέωση της διοίκησης δεν περιοριζόταν στην καταβολή ενός χρηματικού ποσού, όπως συνέβαινε σε πολλές υποθέσεις αυτού του τύπου επί των οποίων αποφάνθηκε το Δικαστήριο. Στην παρούσα υπόθεση, έπρεπε να εκδοθεί ένα νέο κανονιστικό κείμενο, με μία διαδικασία που περιελάμβανε την συμμετοχή ενός συμβουλευτικού οργάνου, του ΚΕΣΥ, και την υπογραφή του κειμένου από τρεις διαφορετικούς υπουργούς. Εν τούτοις, το Δικαστήριο σημειώνει ότι η τριμελής επιτροπή του Συμβουλίου της Επικρατείας, στην οποία προσέφυγε αρχικά η πρώτη προσφεύγουσα στις 23 Μαρτίου 2006, εξέτασε τρεις φορές την εξέλιξη της διαδικασίας εκτέλεσης. Στις 11 Ιανουαρίου 2007, αυτή διαπίστωσε την αδικαιολόγητη παράλειψη της διοίκησης να συμμορφωθεί προς την απόφαση και κάλεσε την τελευταία να λάβει τα απαραίτητα μέτρα μέσα σε μία προθεσμία τριών μηνών. Στις 5 Ιουλίου 2007, η επιτροπή αυτή προέβη εκ νέου σε μία διαπίστωση αδράνειας εκ μέρους της διοίκησης και της έταξε μία νέα προθεσμία. Τέλος, στις 31 Μαρτίου 2008, διαπίστωσε ότι η διοίκηση συνέχισε να μην συμμορφώνεται προς την απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας και την καταδίκασε να καταβάλει 20.000 ευρώ στην πρώτη προσφεύγουσα. Κάτω από τις συνθήκες αυτές, το διάστημα που μεσολάβησε μεταξύ της ημερομηνίας διαβίβασης της απόφασης του Συμβουλίου της Επικρατείας προς την διοίκηση και της απόφασης της 22 Σεπτεμβρίου 2008 δεν μπορεί να θεωρηθεί ως λογικό. Το Δικαστήριο δεν είναι αρμόδιο να εκφέρει κρίση επί του περιεχομένου της νέας υπουργικής απόφασης, σε ό,τι αφορά τα τέλη νοσηλείας, ούτε να επαληθεύσει τα στοιχεία πάνω στα οποία στηρίχθηκαν οι αρχές

πριν καταλήξουν στα συμπεράσματά τους, όπως φαίνονται οι προσφεύγοντες να το καλούν να πράξει. Το Δικαστήριο αποδίδει όμως σημασία στο γεγονός ότι η απόφαση αριθ. 3551/2005 ήταν η τρίτη που εξέδωσε το Συμβούλιο της Επικρατείας πάνω στο ίδιο ζήτημα.

49. Στα μάτια του Δικαστηρίου, η διάρκεια του διαστήματος αυτού έχει ακόμη μεγαλύτερη σημασία από την στιγμή που η απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας υπογράμμιζε ότι οι ιδιωτικές κλινικές ήταν υποχρεωμένες, δυνάμει του διατάγματος 235/2000, να ανανεώσουν σύντομα τον τεχνολογικό εξοπλισμό τους και τους χώρους τους και να βελτιώσουν το πλαίσιο λειτουργίας τους, γεγονός που είχε ήδη ολέθριες επιπτώσεις πάνω στο κόστος λειτουργίας τους.

50. Επιπλέον της έλλειψης επιμέλειας, την οποία επέδειξε η διοίκηση για να εκδώσει μία νέα απόφαση, το Δικαστήριο σημειώνει ότι αυτή δεν κάλυπτε το σύνολο των σημείων που η διοίκηση όφειλε να ρυθμίσει σύμφωνα με το διατακτικό της απόφασης του Συμβουλίου της Επικρατείας. Πράγματι, το τελευταίο ακύρωσε την απόφαση της 13 Δεκεμβρίου 2001 για τον λόγο, ειδικότερα, ότι αυτή δεν αποφαινόταν επί της αναπροσαρμογής των τελών χειρουργείου και αναισθησιολόγου. Έτσι, η διοίκηση καλείτο, μέσα από την διαδικασία εκτέλεσης, να εξετάσει αν συνέτρεχε λόγος να προβεί στην αναπροσαρμογή των πιο πάνω αναφερομένων τελών.

51. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι έχει ήδη κρίνει ότι, αναφορικά με την άρνηση εκτέλεσης μιας δικαστικής απόφασης, η προσφυγή ενώπιον της τριμελούς επιτροπής του Συμβουλίου της Επικρατείας δεν συνιστούσε αποτελεσματικό ένδικο μέσο που θα έπρεπε να εξαντληθεί (βλέπε, μεταξύ πολλών άλλων, *Γεωργούλης και λοιποί κατά Ελλάδα*, αριθ. 38752/04, 21 Ιουνίου 2007, § 19), στηριζόμενο στο γεγονός ότι η επιτροπή αυτή δεν έχει εξαναγκαστική εξουσία τέτοια που να μπορεί να υποχρεώσει την διοίκηση να ενεργήσει και ότι, επιπλέον, δεν μπορεί να επιδικάσει αποζημίωση για υλική ζημία. Δεν μπορεί παρά μόνον να διαπιστώσει την παράλειψη της διοίκησης να συμμορφωθεί και να επιδικάσει ένα ποσό ως χρηματική ποινή. Εξάλλου, η Κυβέρνηση δεν υπέβαλε κάποιο νέο καθοριστικό στοιχείο που από την φύση του θα μπορούσε να οδηγήσει σε διαφορετική λύση στην προκειμένη περίπτωση.

52. Τέλος, το Δικαστήριο, αναφερόμενο στις σκέψεις που αναπτύσσονται στην πιο πάνω παράγραφο 43, θεωρεί ότι οι προσφεύγοντες, οι οποίοι εκτιμούν ότι η διοίκηση δεν συμμορφώθηκε πλήρως προς την δικαστική απόφαση με την απόφασή

της της 22 Σεπτεμβρίου 2008, δεν είναι υποχρεωμένοι να προσφύγουν εκ νέου στην τριμελή επιτροπή του Συμβουλίου της Επικρατείας προκειμένου να ικανοποιήσουν την προϋπόθεση της εξάντλησης.

53. Ενόψει των προηγούμενων, το Δικαστήριο εκτιμά ότι, απέχοντας για μια μεγάλη περίοδο να λάβει τα κατάλληλα μέτρα για να συμμορφωθούν προς την τελεσίδικη δικαστική απόφαση που εκδόθηκε εν προκειμένω, οι αρχές στέρησαν μερικώς τις διατάξεις του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης από την αποτελεσματικότητά τους.

54. Συνεπώς, το Δικαστήριο απορρίπτει την ένσταση της Κυβέρνησης την ελκόμενη από την μη εξάντληση των εθνικών ενδίκων μέσων και καταλήγει στην παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης.

II. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 41 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

55. Το Άρθρο 41 της Σύμβασης ορίζει:

«Εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι υπήρξε παραβίαση της Σύμβασης ή των Πρωτοκόλλων της και εάν το εσωτερικό δίκαιο του Υψηλού Συμβαλλομένου Μέρους επιτρέπει την ατελή μόνον επανόρθωση των συνεπειών της παραβίασης αυτής, το Δικαστήριο επιδικάζει στον ζημιωθέντα διάδικο, εφόσον συντρέχει λόγος, μία δίκαιη ικανοποίηση.»

A. Ζημία

56. Για την υλική ζημία, οι προσφεύγοντες ζητούν ορισμένα ποσά (συνολικού ύψους 11.785.511 ευρώ), τα οποία αντιστοιχούν στο ποσό των τελών νοσηλείας, από το 2002 μέχρι το 2008, που δεν αναπροσαρμόστηκαν. Μία από τις προσφεύγουσες κλινικές ζητεί εξάλλου αποζημίωση για την ζημία που προκλήθηκε από την μη αναπροσαρμογή των τελών χειρουργείου και αναισθησιολόγου και την πώληση ορισμένων από τα περιουσιακά στοιχεία της για να αντιμετωπίσει αυτά τα αυξημένα έξοδα. Επιπλέον, μόνον μία από τις προσφεύγουσες, η κλινική 'Γρηγόριος Σολωμός', φαίνεται να αξιώνει ένα ποσό 100.000 ευρώ για την ηθική βλάβη.

57. Η Κυβέρνηση υπογραμμίζει ότι οι αξιώσεις στη βάση του άρθρου 41 υποβάλλονται από ορισμένες κλινικές που δεν είχαν προσφύγει στο Συμβούλιο της Επικρατείας και ακόμη και από άλλες που ούτε καν συμπεριλαμβάνονται μεταξύ των

προσφευγόντων. Ισχυρίζεται, εξάλλου, ότι οι αξιώσεις δεν έχουν καμία αιτιώδη συνάφεια με την επικαλούμενη παραβίαση και ότι οι προσφεύγοντες θα μπορούσαν να διεκδικήσουν τα ποσά αυτά ενώπιον των ελληνικών δικαστηρίων στην βάση του άρθρου 105 του Εισαγωγικού Νόμου του Αστικού Κώδικα. Εν τούτοις, αν το Δικαστήριο κρίνει ότι οι προσφεύγοντες έχουν δικαίωμα σε αποζημίωση για την υλική ζημία, τα αιτηθέντα ποσά είναι υπέρογκα και αναπόδεικτα. Σε ό,τι αφορά την ηθική βλάβη, η Κυβέρνηση εκτιμά ότι ένα ποσό 5.000 ευρώ θα συνιστούσε επαρκή δίκαιη ικανοποίηση.

58. Το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι οι χρηματικές αξιώσεις των προσφευγόντων δεν έχουν διαπιστωθεί ούτε εκκαθαριστεί από δικαστική απόφαση με ισχύ δεδικασμένου (βλέπε, ειδικότερα, *Ελληνικά Διυλιστήρια Στραν και Στρατής Ανδρεάδης κατά Ελλάδας*, 9 Δεκεμβρίου 1994, série A no. 301-B). Θεωρεί επομένως ότι, αφού δεν αξίωσαν ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων τα πιο πάνω ποσά, οι προσφεύγοντες δεν μπορούν να τα αξιώσουν για πρώτη φορά ενώπιον του Δικαστηρίου λόγω υλικής ζημίας. Ως εκ τούτου, το αίτημα πρέπει να απορριφθεί.

59. Εξάλλου, το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι μόνον η κλινική ‘Γρηγόριος Σολωμός’ προβάλλει μία αξίωση αποζημίωσης λόγω ηθικής βλάβης. Η προσφεύγουσα αυτή πρέπει να έχει υποστεί ηθική βλάβη – εξαιτίας ειδικότερα της στενοχώριας που προκλήθηκε από την άρνηση της διοίκησης να συμμορφωθεί προς την απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας – που δεν αποκαθίσταται επαρκώς από την διαπίστωση της παραβίασης. Αποφαινόμενο κατά δίκαιη κρίση, το Δικαστήριο επιδικάζει στην κλινική αυτή 7.000 ευρώ για την αιτία αυτή, πλέον οποιουδήποτε ποσού που μπορεί να οφείλεται ως φόρος.

Β. Έξοδα και δικαστική δαπάνη

60. Μόνον η κλινική ‘Γρηγόριος Σολωμός’ αξιώνει ένα ποσό για τα έξοδα και την δικαστική δαπάνη: 7.135 ευρώ για αυτά στα οποία υποβλήθηκε ενώπιον των ελληνικών δικαστηρίων, 10.710 ευρώ για μία έκθεση που εκπονήθηκε από το Πανεπιστήμιο της Πάτρας για τον υπολογισμό της υλικής ζημίας της κλινικής, 2.261 ευρώ για την μετάφραση των εγγράφων, 3.719 ευρώ για τα έξοδα δακτυλογράφησης και 20.000 ευρώ για την αμοιβή των δικηγόρων ενώπιον του Δικαστηρίου.

61. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι τα έξοδα που σχετίζονται με τις εθνικές διαδικασίες και την έκθεση του Πανεπιστημίου δεν έχουν αιτιώδη συνάφεια με την

επικαλούμενη παραβίαση. Σε ό,τι αφορά τα άλλα έξοδα, αυτά είναι υπέρογκα και αναπόδευκτα.

62. Σύμφωνα με την πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, η επιδίκαση εξόδων και δικαστικής δαπάνης στη βάση του άρθρου 41 προϋποθέτει την απόδειξη της πραγματικότητας, της αναγκαιότητάς τους και, επιπλέον, του εύλογου χαρακτήρα του ύψους τους (*Ιατρίδης κατά Ελλάδας* [GC], no. 31107/96, § 54, CEDH 2000-XI).

63. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι, σε ό,τι αφορά τα έξοδα και την δικαστική δαπάνη για την διαδικασία ενώπιον των ελληνικών δικαστηρίων μόνον οι αμοιβές δικηγόρων για την διαδικασία ενώπιον της τριμελούς επιτροπής του Συμβουλίου της Επικρατείας μπορούν να ληφθούν υπόψη, διότι η διαδικασία αυτή είχε σκοπό την διαπίστωση και την διόρθωση της παραβίασης του άρθρου 6. Εν τούτοις, η κλινική δεν ήταν διάδικος στην δίκη αυτή. Εξάλλου, δεν αναφέρει το ποσό που αντιστοιχεί σε αυτό το τμήμα της διαδικασίας. Κάτω από τις συνθήκες αυτές, το Δικαστήριο εκτιμά ότι δεν συντρέχει λόγος επιδίκασης ποσού για την αιτία αυτή.

64. Σε ό,τι αφορά τα έξοδα και την δικαστική δαπάνη της διαδικασίας που διεξήχθη ενώπιόν του, το Δικαστήριο ορίζει το ποσό που οφείλεται στην κλινική 'Γρηγόριος Σολωμός' για τα έξοδα και την δικαστική δαπάνη σε αυτό που του φαίνεται εύλογο κάτω από τις συνθήκες της υπόθεσης, ήτοι 2.000 ευρώ, πλέον οποιουδήποτε ποσού που μπορεί να οφείλεται ως φόρος από την κλινική αυτή.

Γ. Τόκοι υπερημερίας

65. Το Δικαστήριο κρίνει προσηκόν να βασίσει το επιτόκιο των τόκων υπερημερίας στο επιτόκιο δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας προσαυξημένο κατά τρεις εκατοστιαίες μονάδες.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ, ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ, ΟΜΟΦΩΝΑ,

1. *Κηρύσσει* την προσφυγή παραδεκτή.

2. *Αποφαίνεται* ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης.

3. *Αποφαίνεται*

α) ότι το εναγόμενο Κράτος οφείλει να καταβάλει στην κλινική 'Γρηγόριος Σολωμός', μέσα σε τρεις μήνες από την ημέρα κατά την οποία η απόφαση θα

καταστεί τελεσίδικη σύμφωνα με το άρθρο 44 § 2 της Σύμβασης, τα ακόλουθα ποσά:

i. 7.000 (επτά χιλιάδες) ευρώ, πλέον οποιουδήποτε ποσού που μπορεί να οφείλεται ως φόρος, για ηθική βλάβη,

ii. 2.000 (δύο χιλιάδες) ευρώ, πλέον οποιουδήποτε ποσού που μπορεί να οφείλεται ως φόρος, για τα έξοδα και την δικαστική δαπάνη,

β) ότι, από τη λήξη της προθεσμίας αυτής και μέχρι την καταβολή, τα ποσά αυτά θα προσανζηθούν με τόκους υπολογιζόμενους με επιτόκιο ίσο με το επιτόκιο δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, το οποίο θα ισχύει κατά την εν λόγω περίοδο, προσανζημένο κατά τρεις εκατοστιαίες μονάδες.

4. *Απορρίπτει* το αίτημα δίκαιης ικανοποίησης κατά τα λοιπά.

Συντάχθηκε στη γαλλική γλώσσα και στη συνέχεια κοινοποιήθηκε εγγράφως στις 15 Οκτωβρίου 2009 κατ'εφαρμογή του άρθρου 77 §§ 2 και 3 του κανονισμού.

(υπογραφή)

André Wampach

Αναπληρωτής Γραμματέας

(υπογραφή)

Nina Vajić

Πρόεδρος